[2024] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 831 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 435

ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਰ

ਬਨਾਮ

ਬਿਮਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2024 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6466)

16 ਮਈ 2024

[ਪਾਮੀਦੀਘੰਤਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਸਿਮਹਾ* ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਰਾਜ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1980 ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਭੂਮੀ ਧਾਰਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ 352 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1980 352 - ਜਨਤਕ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਥਾਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ - ਐਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ. 352-ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। 352 - ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਭੂਮੀ ਧਾਰਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 352-ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 352-ਨਾਲ ਦਖਲ:

ਫੈਸਲਾ: ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਲਈ ਨਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਸ. 352 ਪਬਲਿਕ ਸਟ੍ਰੀਟ, ਚੌਕ, ਪਾਰਕ, ਆਦਿ ਅਤੇ ਉਲਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। 537, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ - ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। 352 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ - ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਸ. 352 ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। 352 ਸਿਰਫ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ - ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। 537 ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇਗਾ - ਐੱਸ. 363 ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਵੈਧ ਸ਼ਕਤੀ

_____

ਲੇਖਕ

ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ - ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਨੁਸਖ਼ਾ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ', u/Art ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। 300ਏ ਅਤੇ, ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਜ਼ਮੀਨ-ਧਾਰਕ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ - ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਯੂ/ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ। 352-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਰੁਪਏ ਹੈ। 5,00,000/- ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰ. 1-ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ। [ਪਾਰਾ 22, 23, 32-35]

ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1980-ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ-ਵਿਖਿਆਨ। [ਪਾਰਾ 14-23]
ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਕਲਾ. 300 ਏ - ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਾਲ - ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਸੱਤ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ:

ਫੈਸਲਾ: ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਮੇਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਲਾ 300ਏ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ" ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ- ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ - ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਲਾ 300ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ, ਇਹਨਾਂ ਜੁੜਵਾਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਰਵੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਜੋਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਬਾਈਨਰੀ ਰੀਡਿੰਗ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਰਾਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧਤ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੋ - ਅਜਿਹੇ ਸੱਤ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੈਰ-ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਹਨ, ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਤਰਕਸੰਗਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼; ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਇਹ ਸੱਤ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਿੱਸੇ ਹਨ ਜੋ ਕਲਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। 300ਏ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਵੇਗੀ ਇਹ ਸੱਤ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਸਲ ਸਮੱਗਰੀ/ਕਲਾ। 300ਏ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ - ਸੱਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਹਨ - ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 24-29]
ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਲਾ। 300 ਏ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ - ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ:

ਆਯੋਜਤ: ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੂਰਵ ਨੋਟਿਸ ਕਿ ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ - ਇਹ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਰੇਖਿਕ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ। 19(1) (ਏ) - ਸੰਵਿਧਾਨ ਘਾਤ ਲਗਾ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ - ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਠੋਸ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - s. ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ 4, ਸ. ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ 3(1), ਐੱਸ. ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, 2013 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ 11, ਅਤੇ ਐੱਸ. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦਾ 3A ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 30.1]
ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਲਾ। 300 ਏ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ - ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ:

ਆਯੋਜਤ: ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਐਕਵਾਇਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਰਥਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼-ਸੰਪੱਤੀ-ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੱਸਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ 5 ਏ, ਐੱਸ. ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ 3(1), ਐੱਸ. ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, 2013 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ 15, ਅਤੇ ਐੱਸ. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ 3ਸੀ, ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਰੂਪ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 30.2]
ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਲਾ। 300 ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - ਤਰਕਸੰਗਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ - ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ:

ਆਯੋਜਤ: ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੂਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ, ਹੈ

ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ 6, ਸ. ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ 3(2), ਐੱਸ. ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, 2013 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ 19 ਅਤੇ ਐੱਸ. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ 3ਡੀ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਮਿਲਨ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 30.3]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਲਾ। 300 ਏ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ - ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ:

ਆਯੋਜਤ: ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੰਧਨ ਹੈ - ਇਹ ਲੋੜ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਟੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਤਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ 4 ਅਤੇ 6, ਐਸ.ਐਸ. 3(1) ਅਤੇ 7(1) ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਟ, 1952, ss. 2(1), 11(1), 15(1) (ਬੀ) ਅਤੇ 19(1) ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, 2013 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਐੱਸ. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦਾ 3A(1) ਲਾਜ਼ਮੀ ਐਕਵਾਇਰ ਦੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 30.4]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਲਾ। 300 ਏ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ - ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ:

ਆਯੋਜਤ: ਸੰਪੱਤੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ/ਆਰਟ 300ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ- ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਜਾਂ ਬੁਝਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸਿਰਫ ਬਹਾਲੀ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ, ਮੁਦਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ 11, ਐਸ.ਐਸ. ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ 8 ਅਤੇ 9, ਐੱਸ. ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, 2013 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ 23, ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ 3ਜੀ ਅਤੇ 3ਐਚ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਮਿਲਨ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 30.5]

ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਰ ਬਨਾਮ ਬਿਮਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਲਾ। 300 ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ - ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ:

ਫੈਸਲਾ: ਐਕਵਾਇਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ, ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਦੇਰੀ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੰਤਮ ਘੋਸ਼ਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਦੀ ਖਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਕਰਨ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। 300ਏ-SS ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ 5A(1), 6, 11A, ਅਤੇ 34, ss. ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ 6(1A) ਅਤੇ 9, ss. 4(2), 7(4), 7(5), 11(5), 14, 15(1), 16(1), 19(2), 25, 38(1), 60(4), 64 ਅਤੇ 80 ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ, ਐਕਟ 201 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ 2. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ 3C(1), 3D(3) ਅਤੇ 3E(1), ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 30.6]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਲਾ। 300 ਏ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ - ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ-ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ:

ਫੈਸਲਾ: ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਰਾਜ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ- ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਿੱਜੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅੰਤਮ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਰਾਜ ਦਾ, ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ - ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਧਾਰਾ 300ਏ-s ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ 16, ਐਸ.ਐਸ. ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ 4 ਅਤੇ 5, ਐਸ.ਐਸ. ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, 2013 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ 37 ਅਤੇ 38, ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ 3D ਅਤੇ 3, ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। (ਪੈਰਾ 30.7)

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਪੀਟਰ [1980] 3 ਐਸਸੀਆਰ 290: (1980) 3 ਐਸਸੀਸੀ 554; ਗਿਮਰ ਟਰੇਡਰਜ਼ (3) ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2011] 3 ਐਸਸੀਆਰ 1: (2011) 3 ਐਸਸੀਸੀ 1; ਬੈਂਕਟੀਅਲ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਅਧਿਕਾਰੀ [2014] 7 ਐਸਸੀਆਰ 879: (2014) 15 ਐਸਸੀਸੀ 116; ਨਾਗਪੁਰ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵਿਠਲ ਰਾਓ [1973] 3 ਐਸਸੀਆਰ 39: (1973) 1 ਐਸਸੀਸੀ 500; ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਜਗਤ ਰਾਮ [2007] 2 ਐਸਸੀਆਰ 980: (2007) 10 ਐਸਸੀਸੀ 448; ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [2020] 1 ਐਸਸੀਆਰ 749: (2020) 2 ਐਸਸੀਸੀ 569; ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਜਾਧੀਰਾਜਾ ਸਰ ਕਾਮੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਦਰਭੰਗਾ [1952] 1 ਐਸਸੀਆਰ 889: (1952) 1 ਐਸਸੀਸੀ 528; ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਡੇਰੀਅਸ ਸ਼ਾਪੁਰ ਚੇਨਈ [2005] ਸਪਲਾਈ. 3 ਐਸਸੀਆਰ 388: (2005) 7 ਐਸਸੀਸੀ 627; ਕੇ.ਟੀ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [2011] 13 ਐਸਸੀਆਰ 636: (2011) 9 ਐਸਸੀਸੀ 1; ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. [1970] 3 ਐਸਸੀਆਰ 278: (1970) 1 ਐਸਸੀਸੀ 125; ਮੈਸੂਰ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਰਜ਼ਾਕ ਸਾਹਿਬ [1973] 1 ਐਸਸੀਆਰ 856: (1973) 3 ਐਸਸੀਸੀ 196; ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. [1973] 2 ਐਸਸੀਆਰ 698: (1973) 1 ਐਸਸੀਸੀ 157; ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਬਰਾਂਗੋਰ ਜੂਟ ਫੈਕਟਰੀ [2005] ਸਪਲਾਈ। 5 ਐਸਸੀਆਰ 421: (2005) 13 ਐਸਸੀਸੀ 477; ਨੰਦੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. [1964] 3 ਐਸਸੀਆਰ 425: ਏਆਈਆਰ (1964) ਐਸਸੀ 1217; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵ ਰਾਜ [2014] 8 ਐਸਸੀਆਰ 751: (2014) 6 ਐਸਸੀਸੀ 564; ਕਮਲ ਟਰੇਡਿੰਗ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. [2011] 13 ਐਸਸੀਆਰ 529: (2012) 2 ਐਸਸੀਸੀ 25; ਗੋਜਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. [2013] 12 ਐਸਸੀਆਰ 489: (2013) 16 ਐਸਸੀਸੀ 660; ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ [1996] ਸਪਲਾਈ। 8 ਐਸਸੀਆਰ 569: (1997) 9 ਐਸਸੀਸੀ 132; ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਇੰਪਲੀਮੈਂਟੇਸ਼ਨ ਯੂਨਿਟ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਵੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ [2020] 14 ਐਸਸੀਆਰ 86: (2021) 3 ਐਸਸੀਸੀ 572; ਸੋਮਵੰਤੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1962) ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 23; ਦੌਲਤ ਸਿੰਘ ਸੁਰਾਣਾ ਬਨਾਮ ਪਹਿਲਾ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ [2006] ਸਪਲਾਈ. 8 ਐਸਸੀਆਰ 1076: (2007) 1 ਐਸਸੀਸੀ 641; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ ਕੋਚਰ [1995] 3 ਐਸਸੀਆਰ 206: (1996) 3 ਐਸਸੀਸੀ 491; ਡੀ. ਹਨੁਮੰਤ ਐਸ.ਏ.ਵੀ. ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [2010] 12 ਐਸਸੀਆਰ 1098: (2010) 10 ਐਸਸੀਸੀ 656; ਮੁਨਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ [1973] 1 ਐਸਸੀਆਰ 973: (1973) 2 ਐਸਸੀਸੀ 337; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ. ਸ਼ਫੀ [1992] 1 ਐਸਸੀਆਰ 657:(1992) 2 ਐਸਸੀਸੀ 168; ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਮਨੋਹਰ [2004] Supp. 6 ਐਸਸੀਆਰ 911: (2005) 2 ਐਸਸੀਸੀ 126; ਐਮ. ਨਾਗਾ ਵੈਂਕਟ ਲਕਸ਼ਮੀ

ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਰ ਬਨਾਮ ਬਿਮਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ। [2007] 10 ਐਸਸੀਆਰ 12 :(2007) 8 ਐਸਸੀਸੀ 748; NHAI ਬਨਾਮ ਪੀ. ਨਾਗਰਾਜੂ [2022] 8 ਐਸਸੀਆਰ 1070 :(2022) 15 ਐਸਸੀਸੀ 1; ਰਾਏ ਅਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ [2009] 7 ਐਸਸੀਆਰ 343: (2009) 12 ਐਸਸੀਸੀ 194; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਿੰਦਰ ਗਿਰਜੀ (2010) 15 ਐਸਸੀਸੀ 682; ਮਨਸਾਰਾਮ ਵੀ. ਐਸ.ਪੀ. ਪਾਠਕ [1984] 1 ਐਸਸੀਆਰ 139: (1984) 1 ਐਸਸੀਸੀ 125; ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਰਾਮਪ੍ਰਿਯਾ ਹੋਟਲਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ [1994] ਸਪਲਾਈ. 2 ਐਸਸੀਆਰ 338: (1994) 5 ਐਸਸੀਸੀ 672; ਰਾਮ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ [1993] ਸਪਲਾਈ. 2 ਐਸਸੀਆਰ 558: (1994) 1 ਐਸਸੀਸੀ 44; ਅੰਬਾਲਾਲ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਬਨਾਮ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ [1958] 3 ਐਸਸੀਆਰ 207: (1968) 3 ਐਸਸੀਆਰ 207; ਖਾਦਿਮ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. [1976] 3 ਐਸਸੀਆਰ 1: (1976) 1 ਐਸਸੀਸੀ 843; ਰਾਜ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ਣੂਨਾਰਾਇਣ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ [2002] 2 ਐਸਸੀਆਰ 557: (2002) 4 ਐਸਸੀਸੀ 134; ਜਿਲੁਭਾਈ ਨਾਨਭਾਈ ਖਚਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ [1994] 1 ਐਸਸੀਆਰ 807:1995 Supp 1 ਐਸਸੀਸੀ 596; ਪੀ. ਚਿੰਨਨਾ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਦਾ ਰਾਜ [1994] ਸਪਲਾਈ. 2 ਐਸਸੀਆਰ 426: (1994) 5 ਐਸਸੀਸੀ 486; ਦਿੱਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਰੀਨਾ ਸੂਰੀ [2016] 2 ਐਸਸੀਆਰ 396: (2016) 12 ਐਸਸੀਸੀ 649; ਫਰੂਟ ਐਂਡ ਵੈਜੀਟੇਬਲ ਮਰਚੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ [1957] 1 ਐਸਸੀਆਰ 1 :1956 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 37; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ [2019] 13 ਐਸਸੀਆਰ 49: (2019) 9 ਐਸਸੀਸੀ 304- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਵੀਟ ਬਨਾਮ ਰੇਚਲ, 159 US 380 (1895): 40 ਐਲ.ਐਡ. 188; ਡੇਲਾਵੇਅਰ ਐਲ. ਐਂਡ ਡਬਲਯੂ.ਆਰ. ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਮੋਰੀਸਟਾਊਨ, 276 ਯੂਐਸ 182 (1928): 72 ਐਲ.ਐੱਡ. 523; ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੈਲਟੇਕਸ (ਫਿਲੀਪੀਨਜ਼), 344 US 149 (1952): 97 ਐਲ.ਐਡ. 157-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਐਕਟ, 1980; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ: ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894; ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ; ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, 2013 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼; ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ; ਲਾਗਤ: ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਇੰਟਰਸੈਕਟਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਾਲ; ਸੱਤ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਤਰਕਸੰਗਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਸਿਰਫ਼ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ; ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6466

2017 ਦੇ ਏਪੀਓ ਨੰਬਰ 523 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 17.12.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੁਜੋਏ ਮੰਡਲ, ਸਤੀਸ਼ ਵਿਗ, ਪਾਰਥਾ ਸਿਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਯਾਨੀ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ, ਅਭਿਰਾਜ ਚੌਧਰੀ, ਚਿਰਾਗ ਜੋਸ਼ੀ, ਸੰਜੀਵ ਕ੍ਰ. ਸਕਸੈਨਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਹੁਜ਼ੇਫਾ ਅਹਿਮਦੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੰਜੀਤਾ ਰੋਹਤਗੀ, ਸਾਗਨਿਕ ਮਜੂਮਦਾਰ, ਰਿਸ਼ਭ ਕਰਨਾਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼੍ਰੀਕਾ ਗੌਤਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੂਮਿਤਾ ਭੱਟਾਚਾਰਜੀ, ਸੰਦੀਪ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼੍ਰੀਜਾ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਓਸ਼ੀਨ ਭੱਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ, ਕਰਿਆਲਤੀ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚਪਰਿਯਾਲ। ਅਵਸਥੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਿਪੁਲ ਸਵਾਤੀ ਕੁਮਾਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸਥਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਹੁਕਮ

ਵਿਸ਼ਾ - ਸੂਚੀ

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ..... 1

ਤੱਥ..... 2

ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ..... 7

ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ..... 8

ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਾਲ 15

ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 19

ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 20

ਤਰਕਸੰਗਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 21

ਸਿਰਫ਼ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ..... 22

ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 23

ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 24

ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 26

ਸਿੱਟਾ..... 28

ਨਿਰਣਾ

ਪਾਮੀਘੰਟਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ: ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1980 ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ. ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ

ਕਿ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਪਾਠ ਅਤੇ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਵਾਧੂ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 363 ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 352 ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। "ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 300ਏ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਸੁਣਵਾਈ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕੁਸ਼ਲ ਆਚਰਣ- ਇਹ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 352 ਇਹਨਾਂ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਾਂਗੇ।

2. ਤੱਥ: ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ, ਪਰਿਸਿਸ ਨੰਬਰ 106C, ਸਥਿਤ ਹੈ ਨਾਰੀਕੇਲਡਾਂਗਾ ਉੱਤਰੀ ਰੋਡ, ਕੋਲਕਾਤਾ 700011' 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਬਿਰਿੰਚੀ ਬਿਹਾਰੀ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਇੱਕ ਡੀਡ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਰਿੰਚੀ ਸ਼ਾਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਮੈਸਰਜ਼ ਅਰੋੜਾ ਫਿਲਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 2 ਵਿੱਘੇ 18 ਕਥੇ 6 ਚਿਟਕ ਅਤੇ 40 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਬਿਰਿੰਚੀ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬਕਾਇਆ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 07.04.2000 ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

_____

1 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਜਾਇਦਾਦ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

2 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਬਿਰਿੰਚੀ ਸ਼ਾਹ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

3. ਸਾਲ 2009 ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਬਿਰਿੰਚੀ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਨਿਗਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2009 ਦਾ 126 ਨੰਬਰ.

4. ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਸਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਨਿਗਮ ਨੇ ਕੋਈ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 17.09.2009 ਦੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

5. ਜੁਲਾਈ 2010 ਵਿੱਚ, ਬਿਰਿੰਚੀ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. 2010 ਦਾ ਨੰਬਰ 981, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਪੱਤੀ ਉੱਤੇ ਉਸਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਣ ਲਈ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਮਿਤੀ 08.01.2015 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਿਰਿੰਚੀ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਗਲਤ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੋਜ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ।

6. ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਏ.ਪੀ.ਓ. 2015 ਦੇ ਨੰ. ਇਹ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਐਕਵਾਇਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚਾ ਲਗਾ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ 50,000/-। ਰਿਮਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਨਿਗਮ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ 'ਚ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ

ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬਿਰਿੰਚੀ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਨਵੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਬਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 11.08.2016 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ।

7. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 930 ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1, ਬਿਰਿੰਚੀ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਥਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

8. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲੀਡ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ 14.09.2017 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੋ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1980 ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਨਿਗਮ ਧਾਰਾ 352 (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਪੱਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਐਕਵਾਇਰ ਦੀ ਕਥਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਨਿਗਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2017 ਦੇ ਏਪੀਓ ਨੰਬਰ 523 ਅਤੇ 2018 ਦੇ ਏਪੀਓ ਨੰਬਰ 210 ਵਾਲੀਆਂ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੀਮਡ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ।

10. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 536 ਜਾਂ 537 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਨਾਮ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਪਤੀ ਦੇ.

11. ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ।

12. ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

---

3 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਰਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 363 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਵਾਇਰ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਹੀ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। [ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਮ. ਪੀਟਰ], ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਵਿਭਿੰਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਉਸੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ [ਗਿਮਰ ਟਰੇਡਰਜ਼ (3) ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ]" ਅਤੇ [ਬੰਕਟਲਾਲ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਅਫਸਰ] ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

13. ਸ੍ਰੀ ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਹੁਜ਼ੇਫਾ ਅਹਿਮਦੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਥੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 352 ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਧਾਰਾ 3630 ਦੀ ਧਾਰਾ 3630 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ. ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ [ਨਾਗਪੁਰ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵਿਠਲ ਰਾਓ] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

14. ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ: ਕੋਲਕਾਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1980 636 ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ 9 ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ IX ਹਿੱਸੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਗ VI ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਆਇ XXI - ਗਲੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਤੇ ਭਾਗ VIII ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਆਇ XXXIII - ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਪਾਰਕ ਅਤੇ ਵਾਰਡ ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"ਧਾਰਾ 352: - ਜਨਤਕ ਗਲੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਥਾਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ: - ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ-

---

4 [1980] 3 ਐਸਸੀਆਰ 290 : (1980) 3 ਐਸਸੀਸੀ 554

5 [2011] 3 ਐਸਸੀਆਰ 1 : (2011) 3 ਐਸਸੀਸੀ 1

6 [2014] 7 ਐਸਸੀਆਰ 879 : (2014) 15 ਐਸਸੀਸੀ 116

7 [1973] 3 ਐਸਸੀਆਰ 39 : (1973) 1 ਐਸਸੀਸੀ 500

(ਏ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਗਲੀ, ਚੌਕ, ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਬਾਗ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ, ਚੌੜਾ ਕਰਨ, ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰੋ;

(ਬੀ) ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮਤ ਲਾਈਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਨਤਕ ਗਲੀ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਨਿਯਮਤ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਮਾਰਤ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਐਕਵਾਇਰ ਕਰੋ;

(ਸੀ) ਜਨਤਕ ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਥਾਨ ਵਿਛਾਉਣ ਜਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰੋ।"

15. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 363 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਧਾਰਾ 363-ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ:- (1)

ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਗਲੀ, ਚੌਕ, ਪਾਰਕ ਜਾਂ ਬਾਗ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਕਮੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਜਨਤਕ ਗਲੀ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 360 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਗਲੀ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਗਮ ਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸੰਚਾਲਨ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

(3) ਨਿਗਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਅਧੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰੇਗਾ:

(i) .....
()...."

16. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 352 ਦੇ ਪਾਠ ਦੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ ਦੀ ਪਲੇਸਮੈਂਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਗਲੀ, ਚੌਕ, ਪਾਰਕ ਆਦਿ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ, ਚੌੜਾ ਕਰਨ, ਵਧਾਉਣ ਆਦਿ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਗਲੀ, ਪਾਰਕ ਆਦਿ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਧਾਰਾ 352 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ VIII ਦੇ ਅਧਿਆਇ XXXIII ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਧਾਰਾ 535 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 'ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

17. ਧਾਰਾ 535 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 352 ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਗਲੀ, ਪਾਰਕ ਆਦਿ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗਾ।

18. ਜਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 352 'ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ ਲਈ ਗਲੀਆਂ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ VI ਦੇ ਅਧਿਆਇ XX ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਨਿਗਮ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੜਕਾਂ, ਚੌਕਾਂ, ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਬਗੀਚਿਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਟੈਕਸਟ ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਸੰਦਰਭ, 'ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਧਾਰਾ 352 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

19. ਧਾਰਾ 352 ਅਧੀਨ ਗਲੀ, ਚੌਕ, ਪਾਰਕ ਆਦਿ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਿਰ ਐਕਵਾਇਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 537 'ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ XXXIII ਭਾਗ VIII ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਸੈਕਸ਼ਨ 535 ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਕੋਲ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 536 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

20. ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇੱਕ ਗਲੀ, ਚੌਕ, ਪਾਰਕ ਆਦਿ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

21. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 535, 536 ਅਤੇ 537 ਤਿਆਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"ਸੈਕਸ਼ਨ 535. ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। - ਨਿਗਮ ਕੋਲ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ, ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 536. ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

(1) ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਰਾਂ ਜਾਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਦਰਾਂ ਜਾਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਅਧਿਕਤਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ।

(2) ਜਦੋਂ ਵੀ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਰਾਂ ਜਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਜਾਂ ਦਰਾਂ ਜਾਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਮੇਅਰ-ਇਨ-ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਅਧਿਕਤਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ।

(3) ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਜਿਹੇ ਐਕਵਾਇਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 537. ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਦੋਂ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। -(1) ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਧਾਰਾ 536 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਗਮ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਕਿਸੇ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੇਅਰ-ਇਨ-ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਸਹੂਲਤ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, 1894 (1894 ਦਾ I)

(2).....

(3) ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894, ਇਸ ਸੋਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਬਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਰਕੀਟ-ਮੁੱਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। (1) ਅਜਿਹੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ।

(4) ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਤੁਰੰਤ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਨਿਗਮ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ।"

22. ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 352 ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਗਲੀ, ਚੌਕ, ਪਾਰਕ, ਆਦਿ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 352 ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 352 ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

23. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਹੋਰ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 363 ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 352 ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 363 ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

24. ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਾਲ: ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਘੋਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 363 ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬੇਲੋੜਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੈਧ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ।

25. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 44ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਤੋਂ ਭਾਗ XII ਤੱਕ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਨਮਾਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਅਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਨਿਵਾਰਣ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

---

8 ਸੰਵਿਧਾਨ (ਚੌਂਤਾਲੀਵਾਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1978।

9 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ 9 300ਏ: "ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। - ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

10 ਲਛਮਣ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਜਗਤ ਰਾਮ (2007) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 448; ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 569

ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਠ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਵਕੂਫੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਹਾਂਗੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ।

26. ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਭਾਸ਼ਣ, ਹੁਣ ਤੱਕ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਉੱਘੇ ਡੋਮੇਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ' ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਕਥਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਵੰਡ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। "ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 300ਏ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਜੁੜਵਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ"। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪੋਸਟ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰੀਡਿੰਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ। ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਬਾਈਨਰੀ ਰੀਡਿੰਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਾਰਥਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅੱਖਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੂਰੇ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਬੁਣਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਾਣੇ।

27. ਫਿਰ ਇਸ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਦੇ ਇਹ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਤਾਣੇ ਕੀ ਹਨ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਅਜਿਹੇ ਸੱਤ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੈਰ-ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ। ਇਹ ਹਨ: i) ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ii) ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਦਾ ਰਾਜ ਦਾ ਕਰਤੱਵ, ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, iii) ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਰਕਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ, iv) ਰਾਜ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ, v) ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦਾ ਰਾਜ ਦਾ ਕਰਤੱਵ, vi) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦਾ ਕਰਤੱਵ-ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ,

---

ਕਾਰਵਾਈ - ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ,

11 ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਰਭੰਗਾ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾਧਿਰਾਜਾ ਸਰ ਕਾਮੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ (1952) 1 ਐਸਸੀਸੀ 528

12 ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਾਰੀਅਸ ਸ਼ਾਪੁਰ ਚੇਨਈ (2005) 7 ਐਸਸੀਸੀ 627; ਕੇ.ਟੀ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2011) 9 ਐਸਸੀਸੀ 1

ਅਤੇ vii) ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੈਸਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।

28. ਇਹ ਸੱਤ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਿੱਸੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 300ਏ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇ.ਟੀ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ (ਸੁਪਰਾ) ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 300ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਉੱਚਤਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹਨਾਂ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ' ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸਹੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਾਮਕਰਨ ਜੋ ਅਕਸਰ ਇਹਨਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਤ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ 300ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਸਲ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

29. ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਇਹ ਉਪ-ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਸੱਤ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਡੇ ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

30. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੱਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ:

30.1. ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: (1) ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਨੋਟਿਸ

ਜਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ; ਆਰਟੀਕਲ 19(1)(a) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਰੇਖਿਕ ਵਿਸਤਾਰ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਘਾਤ ਲਗਾ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਠੋਸ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(ii) ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 4, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1), ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਅਤੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 11

---

13 ਕੇ.ਟੀ. ਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2011) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1

ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, 2013, ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 3A ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਮਿਲਨ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ।

(iii) ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

30.2. ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: (i) ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪੂਰਵ ਸੂਚਨਾ, ਸੰਪੱਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਰਥਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ।

(ii) ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 5A, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1), ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, ਹਾਈਵੇਅ ਐਕਟ 103, ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਾਈਵੇਅ ਐਕਟ 1952 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 15, 1956, ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਧਾਨਕ ਰੂਪ ਹਨ।

(iii) ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਧਾਰਕ ਆਪਣਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

---

14 ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ (1970) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 125 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਭਾਵੇਂ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਬਦੁਲ ਰਜ਼ਾਕ ਸਾਹਿਬ (1973) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 196 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ (1973) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 157 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਬਾਰੰਗੋਰ ਜੂਟ ਫੈਕਟਰੀ (2005) 13 ਐਸਸੀਸੀ 477 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 3A ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਗਲਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

15 ਨੰਦੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1964 ਐਸਸੀ 1217 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 5A ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਾਰੀਅਸ ਸ਼ਾਪੁਰ ਚੇਨਈ (2005) 7 ਐਸਸੀਸੀ 627 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 5A ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵ ਰਾਜ (2014) 6 ਐਸਸੀਸੀ 564 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 5A ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਬਾਰੰਗੋਰ ਜੂਟ ਫੈਕਟਰੀ (2005) 13 ਐਸਸੀਸੀ 477 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤਿਮ ਤੱਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ

30.3. ਤਰਕਸੰਗਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: i) ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇ।
(ii) ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 6, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(2), ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 19, ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਅ ਐਕਟ, ਹਾਈਵੇਅ 3 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 1956, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਮਿਲਨ ਹਨ।
(ii) ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਐਕਵਾਇਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਈ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ"।
30.4. ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼: (i) ਉਹ
ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੇੜੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋੜ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਟੀਚਿਆਂ ਨਾਲ ਤਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।
(ii) ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਤੇ 6, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3(1) ਅਤੇ 7(1), ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1), 11(1), 15(1)(ਬੀ) ਅਤੇ 19(1) ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਰ. ਗ੍ਰਹਿਣ, ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਐਕਟ, 2013 ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 3A(1) ਲਾਜ਼ਮੀ ਐਕਵਾਇਰ ਦੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

_____
ਘੋਸ਼ਣਾ, ਇਤਰਾਜ਼ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਮਲ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਸਟੇਟ (2012) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 25 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 5A ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁਕਵੀਂ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੋਜਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਸਟੇਟ (2013) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 660 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 5A ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
16 ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (1997) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 132 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਾਗੂਕਰਨ ਯੂਨਿਟ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਵੀ. ਵਿੱਚ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ (2021) 3 ਐਸਸੀਸੀ 572, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 3D ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

(ii) ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ।

30.5 ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: (i) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 300ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਜਾਂ ਬੁਝਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸਿਰਫ਼ ਬਹਾਲੀ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੁਦਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ii) ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 11, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਅਤੇ 9, ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਮਿਲਨ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(ਸਾਡੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

---

17 ਸੋਮਵੰਤੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, 1962 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 23 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦਾ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੌਲਤ ਸਿੰਘ ਸੁਰਾਨਾ ਬਨਾਮ ਪਹਿਲੇ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੁਲੈਕਟਰ (2007) 1 ਐਸਸੀਸੀ 641 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਜਸਵੰਤ ਰਾਏ ਕੋਚਰ (1996) 3 ਐਸਸੀਸੀ 491 ਅਤੇ ਡੀ. ਹਨੁਮੰਤ SA ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2010) 10 ਐਸਸੀਸੀ 656 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੈਧ ਠਹਿਰਾਇਆ ਭਾਵੇਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1973) 2 ਐਸਸੀਸੀ 337 ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ "ਖੇਤਰ ਦਾ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵਿਕਾਸ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਫੀ (1992) 2 ਐਸਸੀਸੀ 168 ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ "ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੀ।

18 ਯੂ.ਪੀ. ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਮਨੋਹਰ (2005) 2 ਐਸਸੀਸੀ 126 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਐਮ. ਨਾਗਾ ਵੈਂਕਟ ਲਕਸ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ ਮਿਉਂਸੀਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (2007) 8 ਐਸਸੀਸੀ 748 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। NHAI ਬਨਾਮ ਪੀ. ਨਾਗਰਾਜੂ (2022) 15 ਐਸਸੀਸੀ 1 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਐੱਚ.ਪੀ. ਸਟੇਟ (2020) 2 ਵਿੱਚ

30.6 ਇੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: (i) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ, ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਦੇਰੀ, ਅੰਤਮ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਦੀ ਖਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਕਰਨਾ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਬਰਾਬਰ ਸਮਾਂ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਸ਼ਲ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 300ਏ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ii) ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 5A(1), 6, 11A, ਅਤੇ 34, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 6(1A) ਅਤੇ 9, ਧਾਰਾਵਾਂ 4(2), 7(4), 7(11), 7(51), 7(5), 16(1), 19(2), 25, 38(1), 60(4), 64 ਅਤੇ 80 ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਐਕਟ, 2013 ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਅ 1, 5 ਦੇ ਐਕਟ, 2013 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3C(1), 3D(3) ਅਤੇ 3E. ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫਰੇਮਵਰਕ।

(ii) ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

30.7 ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ: (i) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ

ਐਸਸੀਸੀ 569, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 300ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਸਵੀਟ ਬਨਾਮ ਰੇਚੇਲ [159 US 380 (1895) : 40 ਐਲ.ਐਡ. 188], ਡੇਲਾਵੇਅਰ ਐਲਅਤੇਡਬਲਯੂ ਆਰ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਮੋਰੀਸਟਾਊਨ [276 US 182 (1928) : 72 ਐਲ.ਐਡ. 523] ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਬਨਾਮ Caltex (ਫਿਲੀਪੀਨਜ਼) [344 US 149 (1952) : 97 ਐਲ.ਐਡ. 157)।

19 ਰਾਏ ਅਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ (2009) ਵਿੱਚ 12 ਐਸਸੀਸੀ 194; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਿੰਦਰ ਗਿਰਜੀ (2010) 15 ਐਸਸੀਸੀ 682 ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਿੰਦਰ ਗਿਰਜੀ (2010) 15 ਐਸਸੀਸੀ 682, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਨਸਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਪੀ. ਪਾਠਕ (1984) 1 ਐਸਸੀਸੀ 125 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੇਰਲਾ ਸਟੇਟ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਰਾਮਪ੍ਰਿਆ ਹੋਟਲਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ (1994) 5 ਐਸਸੀਸੀ 672 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1994) 1 ਐਸਸੀਸੀ 44 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਬਾਲਾਲ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਬਨਾਮ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਮਿਉਂਸੀਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (1968) 3 ਐਸਸੀਆਰ 207 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਦੇਰੀ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖਾਦਿਮ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ (1976) 1 ਐਸਸੀਸੀ 843 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇਰੀ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਰੱਖਣਾ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

ਆਮ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ. ਗ੍ਰਹਿਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਸਲ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਿੱਜੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਵਿਆਜ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਮ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦਾ, ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦਾ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਢੁੱਕਵੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਧਾਰਾ 300 ਏ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ

ii) ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 16, ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਤੇ 5, ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 37 ਅਤੇ 38, ਅਤੇ ਐਕਟ 3, ਅਤੇ ਡੀ.3. ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਦਾ 3E, ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

iii) ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇਹ ਕਦਮ ਬਹੁਤ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਐਕਵਾਇਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਮਨਮਾਨੀਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ, ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੈਸਟਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੈਸਟਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅੰਤ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ"।

_____

20 ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ਨੂੰਨਾਰਾਇਣ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ (2002) 4 ਐਸਸੀਸੀ 134 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਿਲੂਭਾਈ ਨਾਨਭਾਈ ਖਾਚਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, 1995 ਸਪੁਰਦਗੀ (1) ਐਸਸੀਸੀ 596 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉੱਘੇ ਖੇਤਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

21 ਗਿਰਨਾਰ ਵਪਾਰੀ (3) ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2011) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ 'ਤੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੋਝ ਦੇ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੌਂਪਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਪੀ. ਚਿਨੰਨਾ ਬਨਾਮ

31. ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਅਟੁੱਟ ਹਨ। ਸੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਵਿਧਾਨਿਕ ਨੁਸਖੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

32. ਸਿੱਟੇ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 352 ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 352 ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 363 ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵੈਧ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਧਾਰਾ 300ਏ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਨੁਸਖ਼ਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ ਅਤੇ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

33. ਅਸੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਈ ਦੌਰ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਾਰੇ ਅਸੰਗਤ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਭੂਮੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਏ.ਪੀ. (1994) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 486 ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਰੀਨਾ ਸੂਰੀ (2016) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 649, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ਼ ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਕਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਪਾਰੀ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ, 1956 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 37 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੀਮਤ ਅਵਧੀ ਲਈ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ (2019) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 304 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਐਕਟ, 1956 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਾਈਵੇਅ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 3D ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 'ਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਕ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

"ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 (ਏ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉੱਘੇ ਡੋਮੇਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਮਿਉਂਸਪਲ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟਾਟੂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ: -

"ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸੀਐਮਸੀ ਐਕਟ, 1980 ਦੀ ਧਾਰਾ 352 (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਠੇਕੇ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਲਕ/ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 363 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਚੌਧਰੀ ਐਮ.ਪੀ.ਐਲ. ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇ ਐਮ.ਪੀ.ਐਲ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰੇਗੀ।

ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਤਤਕਾਲੀ ਮੇਅਰ ਨੇ ਨੋਟ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਿਗਮ ਧਾਰਾ 352 (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮਿਉਂਸਪਲ ਲਾਅ ਅਫਸਰ ਦਾ ਨੋਟ ਸਿਰਫ਼ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ 08.01.1991 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮਿਉਂਸਪਲ ਲਾਅ ਅਫਸਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਨੋਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 363 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਦੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਐਕਟ ਚੁੱਪ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਬਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਰ ਬਨਾਮ ਬਿਮਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 363(3) ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 18.01.1991 ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352(ਏ) ਅਧੀਨ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 16.03.1991 ਨੂੰ ਪਾਏ ਗਏ ਨੋਟਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ 14.11.1991 ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੋਟਬੰਦੀ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ 1991 ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਗਮ ਨੇ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ ਨਿਗਮ ਨੇ ਬਿਰਿੰਚੀ ਬਿਹਾਰੀ ਸ਼ਾਅ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੋ ਡਿਊ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਾਲ 2010 ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਮ ਨੇ ਉਕਤ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਵੀ, 17.07.2010 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਬਕਾਇਆ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਕੁਇਟੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਦਲੀਲ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ 1991 ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 537(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 (ਏ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਵੈਧ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

34. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

35. ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ 2021 ਦੇ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 4504 ਦੁਆਰਾ 2017 ਦੇ ਏਪੀਓ ਨੰਬਰ 523 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ 17.12.2019 ਨੂੰ 17.12.2019 ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। 5,00,000/-, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ 1.

36. ਲੰਬਿਤ ਦਰਖਾਸਤਾਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ)